

Guillaume
Apollinaire

Zahnívající
čaroděj

Tato kniha vychází s podporou Nadace Český literární fond.

© Rubato, 2015

Translation © Jan Gabriel, 2015

Illustrations © František Štorm, 2015

ISBN 978-80-87705-31-5

Co se stane s mým srdcem mezi těmi, která se navzájem milují? Kdysi dávno žila jedna překrásná dívka, dcera chudého leníka. Ačkoli už měla věk na vdávání, řekla otci a matce, aby ji neprovdávali, že se rozhodla nikdy muže nespářit, neboť její srdce by ho nemohlo vystát ani přetrpět. Rodiče se marně pokoušeli smířit se s jejím rozhodnutím. Řekla jim, že kdyby se ji snažili přinutit pohlédnout na muže, zemřela by nebo přišla o rozum. Když se jí jednou matka důvěrně optala, jak už to matky dělávají, zda se chce mužů zřící navždy, odpověděla že ne, že kdyby mohla být ve společnosti takového, jenž by byl neviditelný, tak by ho nesmírně milovala. Leník a jeho žena, kteří měli jen ji a milovali ji, jak se miluje pouze jediná dcera, nechtěli riskovat, že ji ztratí. Trpěli a čekali, doufajíce, že svůj názor změní. Za nějaký čas otec zemřel a po jeho skonu matka snažně prosila dceru, aby se provdala, ta však o tom nechtěla ani slyšet. Tehdy se přihodilo, že se dívce za jedné temné noci zjevil v posteli ďábel. Uprošoval ji a slíbil, že už ho nikdy nespáří. Tázala se ho,

kým byl: „Jsem muž, řekl, který přišel zdaleka, z cizí země, a tak jako Vy nemůžete pohlédnout na muže, já bych nemohl pohlédnout na ženu, s níž jsem spal.“ Dívka ho ohmatala a ucítila, že má urostlé tělo. Nesmírně ho milovala, naplňujíc tak vůli svou a zároveň i vůli své matky a všech bližních.

Po celý dlouhý měsíc vedla tento život, otěhotněla a porodila. Všichni žasli: nevěděli zhola nic o otci a dívka nikomu nic neprozradila. Narodil se jí hoch a dostal jméno Merlin. Ve dvanácti letech byl přiveden k Utheru Pendragonovi.

Poté, co zradou Uthera Pendragona a Merlina vévoda z Tintaguelu zemřel pro vévodkyni z Egerveru, kterou miloval, odešel Merlin do hlubokých, temných a starých lesů. Zdědil povahu svého otce, byl prohnaný a neupřímný a o zkaženosti věděl tolik, co jen srdce může znát. Byl pravyým opakem jedné krásné dívky, která se jmenovala Viviana či Eviena. Vzplanul k ní láskou a často ve dne i v noci chodil tam, kam ona. Moudrá a zdvořilá dívka se dlouho bránila a jednoho dne ho zapřísahala, aby jí po pravdě prozradil, kdo je. Slíbila mu, že udělá vše, co si bude přát, pokud ji nejprve naučí něco z toho, co ví. A on, který ji miloval tak, jak jen srdce smrtelníka může milovat, slíbil, že ji naučí vše, oč požádá: „Přeji si, řekla, abyste mě naučil, jakým způsobem a jakými mocnými slovy bych mohla uzavřít a ukrýt libovolné místo tak, aby tam nikdo nemohl vejít ani odtamtud odejít. A dále si přeji, abyste mi prozradil, jak bych mohla uspat, koho bych si přála.“

„Proč to vše chcete vědět?“ optal se Merlin.

„Protože kdyby se otec dozvěděl, že jste se mnou spal, zabil by mě. A budu si před ním jistá jen tehdy, když ho uspím. Ale dejte si pozor a nepodvedte mě v tom, oč vás žádám, jinak vězte, že byste již nikdy nezískal mou lásku ani mé přátelství.“

Merlin ji naučil, čeho si žádala, a dívka si slova, která slyšela, zapsala a použila je pokaždé, když k ní přišel. A on ihned usnul. Takto si s ním velmi dlouho pohrávala, a když ji opouštěval, pokaždé se domníval, že s ní spal. Ošálila ho, protože byl smrtelný. Ale opravdového ďábla by takto oklamat nemohla, neboť ďábel spát nedokáže. Nakonec, když se od něj dozvěděla všechna tajemství jeho moci, zavedla ho do hrobu v hlubokém a temném lese plném nebezpečí. Ta, která Merlina uspala, byla jezerní dáma. Žila v jezeře, odcházela a vracela se do něj, jak se jí zlíbilo.

Čaroděj si byl vědom, že vstoupil do hrobu, a ulehl v něm, jako leží mrtvolky. Jezerní dáma zakryla hrob kamenem a rozesmála se, vidouc, že je provždy uzavřen. Čaroděj tedy zemřel. Ale protože byl od přírody nesmrtelný a smrt mu způsobilo zařikání dámy, Merlinova duše v mrtvém těle žila dál. Sedíc na hrobě, jezerní dáma, již říkali Viviana či Eviena, se smála a její smích se vracel v ozvěnách z hlubokého a temného lesa. Když se její radost utišila, promluvila, domnívající se, že je sama: „Je mrtvý, ten starý ďáblův syn. Očarovala jsem toho prohnaného a nepoctivého čaroděje, který ochraňoval hady, hydry, ropuchy, neboť jsem mladá a krásná, neboť jsem také bývala prohnaná a nepoctivá, neboť vím, jak okouzlit hady, neboť hydry a ropuchy mě rovněž milují. Ta práce mě však unavila. Dnes začíná jaro, to krásné kvetoucí jaro, které se mi tak oškliví. Naštěstí rychle přejde v provoněné jaro, jež mě okouzluje. Houštiny hlohů odkvetou. Přestanu tančit, leda snad bezděčný tanec vlnících se vln na hladině jezera. Ale jakou já mám smůlu! S neodvratnými

návraty jara houštiny hlohů opět rozkvetou. A já budu muset každé jaro opustit svůj palác na dně jezera plný jiskřících drahokamů. Takové neštěstí! Bezděčný tanec vlnících se vln na hladině jezera se též pokaždé opakuje. Očarovala jsem toho starého šálivého a nepoctivého čaroděje, a mě si podrobí a očarují stále se opakující návraty jara a tanec vlnících se vln, mě, kouzelnici. Nu což, svět je spravedlivý. Starý prohnáný a nepoctivý čaroděj je mrtvý, a až já zestárnu, jaro a tanec vlnících se vln mě usmrtí.“

Jenže duše čaroděje, který ležel mrtvý v hrobě, zůstávala živá a náhle zazněl její hlas: „Dámo, proč jste to učinila?“ Roztrásla se, neboť to byl, ačkoli se to zdálo zhoła nemožné, opravdu čarodějův hlas, který vycházel z hrobu. Jelikož tomu nemohla uvěřit, domnívala se, že ještě nezemřel, zabušila rukou na vlahý náhrobní kámen, na němž seděla, a zvolala: „Merline, přestaň se hýbat: třebaže jsi vstoupil do hrobu ještě živý, brzy zemřeš, jsi navždy pohřben.“ Merlin se ve své duši usmál a tiše pravil: „Zemřel jsem! Ihned odejdi, tvé poslání skončilo, tančila jsi krásně.“

Teprve v tom okamžiku, při jasném, vskutku neuvěřitelném hlase čarodějovy duše, si dáma uvědomila, jak ji tanec unavil. Protáhla se, osušila si orosené čelo a toto gesto se sneslo na čarodějův hrob jako koruna spletená z hlohu. Dáma se znovu rozesmála a řekla Merlinovi: „Jsem krásná jako zahrada v dubnu, jako les v červnu, jako ovocný sad v říjnu,

jako pláň v lednu.“ Svlékala se a s obdivem se prohlížela. Byla jako dubnová zahrada, kde místy vyraží trsy petržele a fenyklu, jako červený les, košatý a lyrický, jako říjnový sad plný zralého ovoce, oblého a chutného, jako lednová pláň, bledá a chladná.

Čaroděj se odmlčel a dáma si pomyslela: „Zemřel. Ještě chvilku zde budu bdít a poté odejdu do svého krásného paláce na dně jezera plného zářících drahokamů.“ Oblékla se, znovu si sedla na náhrobní kámen, a jelikož pociťovala chlad, zvolala: „Čaroději, jistě jsi už mrtvý, svědčí o tom tvůj náhrobní kámen.“ Měla stejnou radost, jako kdyby se dotkla samotné mrtvoly, a dodala: „Jsi mrtvý, svědčí o tom náhrobní kámen, tvá mrtvola je již ztuhlá a co nevidět shniješ.“ Poté, sedíc na hrobě, zmlkla a naslouchala hukotu hlubokého a temného lesa.

Zdáli bylo tu a tam ještě možné zaslechnout smutný tón Gauvainova rohu, který jako jediný na světě mohl vědět, kde Merlin je. Rytíř dvorních dam vše uhádl a nyní, troubě na roh, odjížděl za dobrodružstvím. Avšak slunce zapadalo a Gauvain zmizel v dálce spolu s ním. Gauvain a slunce se ztráceli za obzorem, rytíř se stal hvězdou a vzájemně splynuli, neboť byli zrovna tak vzdálení a měli společný osud.

Les byl plný skřeků, šustění křídel a zpěvu. Bájna hejna přelétala nad hrobem mrtvého čaroděje, který se odmlčel. Jezerní dáma naslouchala všem těm zvukům, strnulá a usmívající se. Nedaleko hrobu se plazily početné rodinky hadů, vily

bloudily sem a tam spolu s pitvornými démony a proradnými kouzelníky.

HADI

Syčeli jsme nejlépe, jak jen dovedeme, syčení je tím nejlepším voláním. Ten, který je z našeho rodu, kterého milujeme a který nemůže zemřít, nikdy neodpověděl. Plazili jsme se, a kdo by nevěděl, že jen ti, co se plazí, proniknou kamkoli. I ty nejužší škvíry jsou pro ně jako brána otevřená dokořán, hlavně když jsou jako my, ohební, štíhlí a kluzcí. Nemohli jsme ho nalézt, toho, který je z našeho rodu, kterého milujeme a který nemůže zemřít.

PITVORNÁ STÁDA

Ach vy hloupá jelita, která se jen tak klikatíte, co to říkáte o Merlinově rodu? Není z pozemského plemene jako vy, nemá s vámi vůbec nic společného. Jeho původ je nadpozemský, neboť my, ďáblové, pocházíme z nebe.

HADI

Syčme, syčme! Nebudeme diskutovat s vámi, kteří neexistujete, ďáblové, ale mimochodem ochotně vám povíme, že známe pozemský ráj. Pokračujme dál: syčme, syčme!

ROPUCHY

Ať se naše melancholické volání rozléhá do dálky! Také my chceme znovu najít Merlina. Vzájemně jsme se měli rádi. Účastnily jsme se podivných obřadů, v nichž jsme měly svou roli. Skákejme, hledejme. Merlin měl rád to, co je krásné, a to je nebezpečná záliba. Ale nemůžeme mu to vyčítat: máme rády krásu stejně jako on.

DVA DRUIDOVÉ

Rovněž my ho hledáme, neboť znal naše učení. Věděl, že pro utišení žízň není nic lepšího, než podržet si v ústech lístky jmelí. Chodil v bílém rouchu jako my, ale máme-li být upřímní, to naše je místy propálené a zbarvené do ruda krví lidských obětí. Měl krásně znějící harfu, kterou jsme našli s přetrženými strunami pod křoviskem hlohu. Že by zemřel? Kdysi jsme byli mocní, ve velkém počtu jsme se scházeli na shromážděních. Ale dnes, dnes jsme téměř stále sami. Co můžeme dělat jiného, než spolu na velkou dálku rozmlouvat. Neboť vítr nás stále poslouchá a roznáší tóny našich harf. A Lugh, ten strašlivý bůh, nás ochraňuje: zde je jeho havran, který krákaje létá a hledá, jako hledáme my.

Soumrak zahalil hluboký a temný les. Krákající havran usedl na hrobě čaroděje, nedaleko nehybné dámy.

DRUIDOVÉ

Havran boha Lugha zmizel. Hledejme čaroděje. Kdyby bylo více času, oslavili bychom jeho osud v náročných strofách, spolu s ozvěnami ozývajícími se z lesa. Ale protože ho stále nemůžeme najít, toho, jenž si obléká roucho podobné našemu, využijme toho, že jsme se zde sešli, a otevřeně si promluvme.

HAVRAN

Jedna je naživu, druhý zemřel. Svým zobákem kámen nerozklovnou, stejně však cítím onen mrtvolný puch. Nedá se nic dělat, vše zbyde trpělivým červům. Ti, co dělají náhrobky, jsou pěkní mizerové. Olupují nás o potravu a jim jsou přitom mrtvoly k ničemu. Mám počkat, než tahle zemře? Ne, to bych dřív posel hlady a mláďata v hnízdě by marně čekala, co donesu. Víím, kde je Merlin, ale nezajímá mě to. U městských bran umírají čarodějové, které nikdo nepohřbívá. Jejich oči jsou stejně chutné jako zdechliny zvířat. Je však těžké je ukořistit, neboť supi jsou silnější: nikdy se neusmějí a nahánějí nám strach. Jsou tak hloupí, nikdy jsem je neslyšel vyslovit jediné slovo. To my jsme bonviváni, co na tom, že nás loví a kradou nám potravu. Když na to přijde, naučíme se mluvit, třeba i latinsky.

S krákáním odlétl.

PRVNÍ DRUID

Co pohledáváš sám v horách, ve stínu posvátných dubů?

DRUHÝ DRUID

Každou noc brousím svůj srp, a když se mu přibývající měsíc podobá, vykonám, co je přikázáno. Před pár dny přišel jistý král a tázal se mě, zda by se nemohl oženit se svou dcerou, do níž je zamilovaný. Odebral jsem se do jeho paláce, abych viděl, jak princezna pláče, a rozptýlil výčitky svědomí starého krále. A ty, co ty děláš?

PRVNÍ DRUID

Pozoruji moře. Učím se, jak se znovu stát rybou. Měl jsem ve svém obydlí několik kněžek. Vyhnal jsem je: ač panny, krvácely. Ženská krev v mém příbytku otravovala vzduch.

DRUHÝ DRUID

Jsi bez poskvrny, zemřeš dřív než já.

PRVNÍ DRUID

Nic o tom nevíš. Ale neztrácejme čas. Naše místo by mohli zaujmout zloději, kněžky i ryby, a co by pak bylo s námi? Buďme strašliví a vesmír nás bude poslouchat.

V tu chvíli vešla do lesa víla Morgana, Merlinova přítelkyně. Byla stará a ošklivá.

MORGANA

Merline, Merline! Tolik jsem se tě nahledala! Drží tě snad pod kvetoucím hlohem nějaké kouzlo?... Navzdory dlouhé odloučenosti je mé přátelství stále živé. Opustila jsem zámeček Sans-Retour na hoře Gebel. Zanechala jsem tam mladé muže, jež mám ráda a které nutím, aby měli rádi mě, ale oni milují přírodu, dámy toulající se ovocnými sady a antické nymfy. Mám je ráda pro jejich poklopce, žel příliš často vycpané, a rovněž mám ráda antické kyklopy, třebaže mají jen jedno oko. Pokud jde o Vulkána, římského boha ohně, ten kulhavý paroháč mi nahání hrůzu. Jen co ho spatřím, pšoukám jako suché dřevo v ohni. Merline! Merline! Nejsem sama, kdo tě hledá. Všichni se snaží. Pohled na ty dva druidy, kteří se dožadují znamení, žes zemřel. Ať jsou šťastni, uspokojím je, aby v klidu odešli, třebaže budou oklamáni.

Guillaume Apollinaire Zahnívající čaroděj

Z francouzského originálu *L'Enchanteur pourrissant*
vydaného nakladatelstvím Gallimard v Paříži roku 1972
přeložil Jan Gabriel

Odpovědný redaktor Jiří Kettner

Grafická úprava edice OFICINA

Ilustrace František Štorm

Návrh sazby a sazba JT

Vydalo nakladatelství RUBATO v Praze roku 2015

Výtiskla TISKÁRNA PROTISK, s. r. o., České Budějovice

První vydání

ISBN 978-80-87705-31-5

RUBATO

Sarajevská 8, 120 00 Praha 2

www.rubato.cz

studio@rubato.cz